

rök és cölöplyukak, majd sűrűn nagyméretű gödrök jelentkeztek. Ezenkívül két kemence vörösre égett sütőfelületét találtuk meg. Az előkerült leletanyag alapján középső bronzkori, mészbetétes edények népének telepe található a területen, melynek 20 objektumát tártuk fel, 13 gödröt, 4 cölöphelyet, 1 árkot, 2 kemencét.

Szeptember 28–29-én a 1+700 és 1+840 km-szelvények közötti szakaszon, az üszögi úttól és a halastótól K-re további 648 m²-ből 151 m² bizonyult régészetileg pozitívnak. A júniusban feltárt lelőhelyrész objektumai egy dombháton sűrűsödtek, ehhez kapcsolódóan a lelőhelytől DK-i irányban, a meredek domboldalban észleltünk 4 újabb régészeti jelenséget. Az objektumok középső bronzkori leletanyagot tartalmaztak (mészbetétes kerámia kultúrája). Az egyik objektum egy nagyméretű, valószínűleg fémolvasztásra használt kemence volt, többretegű, erősen hamus betöltéssel. Bár a korábban feltárt és az újabban előkerült objektumok között jelentős méretű régészetileg üres terület van, az objektumok azonos korszakba sorolható leletanyaga miatt egyértelmű, hogy összetartoznak.

Üszögpusztai II. (HT-181 lh., KÖH 77415): Szeptember 28–29-én a humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk, ezért a további munkavégzést a nyomvonal 1+300 és 1+400 km-szelvényei között leállítottuk. Az üszögi úttól és a halastótól K-re, az üszögi völgy felett D-i irányba meredeken emelkedő domb tetején, a 435 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 271 m² volt. Öt régészeti objektumot sikerült feltárnunk. A szemetesgödrökből középső neolitikumra datálható leletanyag került elő (DVK).

Munkatársak: Birkás Péter, Linzembold Csongor, Nagy Norbert, Vadas Lívia régésztechnikusok.

BOLDOG ZOLTÁN – VOICSEK VANDA – LIGNER JÁCINT

403. Pécs, Várady Antal utca 10. (KÖH 28756)

(Baranya megye) Rő

2010. december 8–16. között a BMMI Janus Pannonius Múzeuma próbaásatást végzett a beépíteni tervezett telken. Az építkezés a régészeti rétegeket várhatóan nem érintette, ugyanis az épületek síkalapozást kaptak, mélygarázs pedig nem készült. Kettő kutatóárokka 100 m²-t vizsgáltunk, aminek elsődleges célja a rétegviszonyok tisztázása volt. Ténylegesen 76 m²-t tártunk fel.

A terület a Mecsek lábánál egy természetes völgy végében terül el, így előzetesen jelentős vastagságú természetes feltöltődésre lehetett számítani. Az I. árok K–Ny, a II. É–D irányú volt. Római kori épített emlék nem került elő, a terület a 4. sz. elején fallal körbekerített városrészen kívülre, attól Ny-ra, esik. A telek a középkori város területén helyezkedik el, annak DNy-i szélére esik. Középkori épített járósíntet sem találtunk, nem is volt várható, a terület a középkor során beépítetlen volt, kertként funkcionált. Régészeti objektumként egyetlen gödröt határoztunk meg, amely a római kori felszín-

ről indult. A római kor utáni feltöltődésből néhány római kori cserépdarabot, tegulát és egy állatcsontot gyűjtöttünk.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

404. Pécsudvard, Kis-Cser (KÖH 69121)

(Baranya megye) U

A HT-84 jelű lelőhely feltárását 2010. május 13. és június 8. között végeztük el. A régészeti kutatást a Városföld és Drávaszerdahely között építendő gázvezeték tette szükségessé. A nyomvonalban lehumuszolt 981 m²-ből 276 m² volt régészeti objektumokkal fedett.

A lelőhely Pécsudvard és Egerág között, egy É–D irányú, magasabb domb tetején helyezkedik el, nagyjából egy szintben levő, lapos dombtetőn. A dombtetőn a gázvezeték vonalával párhuzamosan, de azt nem érintve ÉNy felé enyhe emelkedő kezdődik. A területen a humusz vastagsága változó, 70–150 cm. A vezeték vonalát egy földút metszi, ettől É-ra teljes szélességben (7 m) kezdtük a humuszolást, majd mivel 20 m hosszan semmilyen régészeti jelenség nem került elő, szondázásra váltottunk. A szelvénynek a földúttól D-re eső felén is ugyanígy jártunk el. A szelvény É-i végében objektumokat találtunk, de azt követően 20 m hosszan folytatott munka során negatívnak bizonyult.

Az előkerült 8 őskori objektumból 7 gödör, 1 átégett felületű tűzrakó hely, vagy platni. A szelvény É-i végében 5, a D-i végében 3 objektum volt, bár mindegyik őskori, a közöttük levő 230 m hosszú területen egyáltalán nem voltak régészeti jelenségek. Az objektumok leletanyaga kevés, csak kerámia és állatcsont.

Július 21–24. között elvégeztük a gázvezeték-építés régészeti megfigyelését. A nyomvonal 175+250 és 175+950 km-szelvényei között további 535 m²-t találtunk régészetileg pozitívnak. A korábban feltárt lelőhelyrészhez kapcsolódóan csekély számban ugyan, de a lelőhelytől mindkét irányban jelentkeztek még objektumok. Ezek kivétel nélkül hulladék tároló gödrök voltak, és a korábbi feltárás során azonosított neolitikus leletanyagot tartalmazták, azon belül is a lengyeli kultúra anyagát. Ez alapján tehát az itt feltárt jelenségek egyértelműen a HT-84 lelőhelyhez tartoznak.

Munkatársak: Boldog Zoltán régész, Vadas Lívia, Fenyvesi Anita régésztechnikusok.

LIGNER JÁCINT

405. Pécsvárad, vár (KÖH 25027)

(Baranya megye) Kö

1970-ben a várfalak D-i részét Kiss Attila ásatása érintette, részben feltárta a DNy-i torony várfalon belüli néhány részletét. Azt, hogy a vár DNy-i sarkánál egy „U” alaprajzú torony alapfalai rejtőznek, már korábban is lehetett tudni. 2004-ben Bodó Balázs és Orosz

Krisztina végeztek itt rövid régészeti feltárást: a DNy-i toronymaradványnál statikai okokból csupán a felső humuszréteget tisztították le néhány helyen annyira, hogy a falakat fel lehessen mérni, így a torony kiterjedése hozzávetőlegesen megállapíthatóvá vált. A különböző időben végzett beavatkozások (helyreállítások, tereprendezések) során az addig felszín fölötti maradványok lepusztultak, ill. eltakarásra kerültek.

A DNy-i sarkon a várfal elfalazása 2006 tavaszán kiomlott. Az álló falak statikai biztosítására és a fal javítására 2010 késő őszen kerülhetett sor úgy, hogy a torony részbeni felmagasítása egyúttal támpilléreként tudná megtámasztani a várfal nyílás melletti sarkait.

Az építési földmunkákat 2010. október 25. és november 3. között régészeti megfigyelésünk mellett végezték. A felmenő falak ingatag részleteinek biztosításával a leomlott D-i várfal köveit összegyűjtöttük, a törmeléket lebontottuk, ezt követően a torony falmaradványát letisztítottuk, pontos alaprajzát, ill. építészeti kialakítását meghatároztuk. A falkorona több helyen közvetlenül a felszín alatt jelentkezett, a jelentősen lepusztult torony fala scarpával rendelkezett, azaz kívülről rézsűsen lett kialakítva. A rézsű pontos meghatározása alapvető feltétele bármiféle további ráfalazásnak. Azt nem lehetett bizonyítani, hogy a torony – legalábbis az alsó szinten, ahogy azt a korábbi kutatások feltételezték – eredetileg nyitott lett volna.

A D-i várfal előtti metszetben, a torony várfalon belül eső részénél a külső falkorona síkjáig megfigyelhettük a vár D-i részén máshol is tapasztalt jelentős mértékű feltöltést. A torony formájának, pontos alaprajzának meghatározásán kívül nem volt lehetőségünk sem az építés, sem a pusztulás korának meghatározására. Nem volt lehetőség a D-i várfalon belül a toronytól K-re eső részen szondát nyitni a várfal alsóbb részeinek megismerésére sem. Bodó Balázs szerint, ha korai épületmaradványokkal nem is, de 11–12. századi rétegekkel bizonyosan számolhatunk ezen a területen. A pécsváradi kolostor és vele együtt feltételezhetően az erődítések legnagyobb átépítése, egy pápai búcsúengedély tanúsága szerint, 1491 körül zajlott. Kérdéses azonban, hogy ez pontosan mire is terjedt ki. A középkori kolostor utolsó, reneszánsz stílusú átépítése a 16. sz. harmincas éveiben történhetett. Az eddigi kutatások alapján jelenleg lehetetlen eldönteni, hogy a torony és a környező várfalak a fenti két időszak közül melyikben épültek.

A torony alapfalai mentén talált feltöltésben 15. századi kerámiatöredékek, a leomlott fal kövei között, beépített, másodlagosan felhasznált faragott kövek: ablakbéllet, oszlop- és tagolt bordatöredékek kerültek elő.

NAGY ERZSÉBET

406. Péteri határa

(Pest megye) Ó, U, B, Sza, A, Á

Péteri község településrendezési eszközeinek módosításához örökségvédelmi hatásvizsgálat készült. A régészeti

szakági munkarészt megalapozó adatgyűjtés és a 2010. március 27-én végzett bejárás célja kizárólag a már ismert lelőhelyek állapotfelmérése és a még nyilvántartásba nem vett lelőhelyek lokalizálása, kiterjedésének meghatározása volt. Leletet nem gyűjtöttem.

Horgásztanya (KÖH 77513): A község belterületének DK-i peremén a Halas-tó melletti horgásztanya és a Péteri–Monor összekötő út által közrefogott szántón, a felszínen intenzíven jelentkező szarmata település lokalizálható.

Kertek alja (KÖH 77511): A lelőhely a településtől D-re, a Halas-tó ÉNy-i partján, a belterületi kertek végében található, Ny-ról vízmű és nádas, D-ről, DK-ről a halastó és nádas, É-ről ÉK-ről lakóingatlanok határolják. A megművelt kertekben és az alattuk elterülő szántón szarmata leletek gyűjthetők. A lelőhely valószínűleg a sporttelep területére is kiterjed.

Parlagi-földek 1. (KÖH 77507): A község külterületén, a településtől D-re, egy őskori vízfolyás mederkanarulatában lapos domb emelkedik. A domb É-i végét DNy–ÉK irányban vágott csatorna szeli át. A vízmentes kiemelkedésen csekély felszíni intenzitású újkőkori telepnyom lokalizálható. A lelőhely ÉNy felől a Péteri bekötőútról leágazó, fasorral szegélyezett földúton, majd a csatorna K-i oldalán D felé fordulva közelíthető meg.

Parlagi-földek 2. (KÖH 77509): A lelőhely a településtől D-re, a Halas-tó DNy-i partján, laposan elnyúló szántókon található; Ny-ról a péteri bekötőút, É-ről a halastó és nádas, K-ről a zártkerti övezet előterében kanyarodó csatorna, DNy-ről fasorral szegélyezett földút határolja. A területet őskori vízjárás medre tagolja, és ennek megfelelően a magasabban fekvő részekben növekszik, míg a vizenyősebb részekben csökken a kelta és szarmata település leleteinek intenzitása.

Péteri 1. lh. (KÖH 65994): A község belterületének ÉK-i peremén, a temetővel és a vasipari teleppel szemben lapos dombhat emelkedik. Korábban ezen a területen Árpád-kori telepnyomra utaló jelenségeket dokumentáltak, de a jelen munkához kapcsolódó helyszíni szemle alkalmával, a sarjadó gabonában régészeti leletet nem lehetett megfigyelni.

Péteri 3. lh. (KÖH 57218): A község külterületén, a településtől D-re, Monor közigazgatási határánál DNy–ÉK irányban csatorna fut. Ennek létesítésekor hosszan elnyúló lapos dombot vágta át, amelynek Monor felőli oldalán háromszögelési pont van. Itt a csatorna mindkét oldalán őskori, szarmata településre utaló leletek gyűjthetők.

Péteri 4. lh. (KÖH 57219): A lelőhely a község zártkerti területén, településtől D-re, a Halas-tó D-i partján laposan elnyúló dombon található. Ez a terület hétvégi házakkal, nyaralókkal javarészt már beépített, ezért a felszíni lelőhely-lokalizáció csak korlátozottan lehetséges. A nagy kiterjedésű őskori, késő bronzkori, szarmata és avar kori régészeti lelőhely Monor közigazgatási területére is átnyúlik, ahol a szántásban jelentős leletszóródás figyelhető meg.